

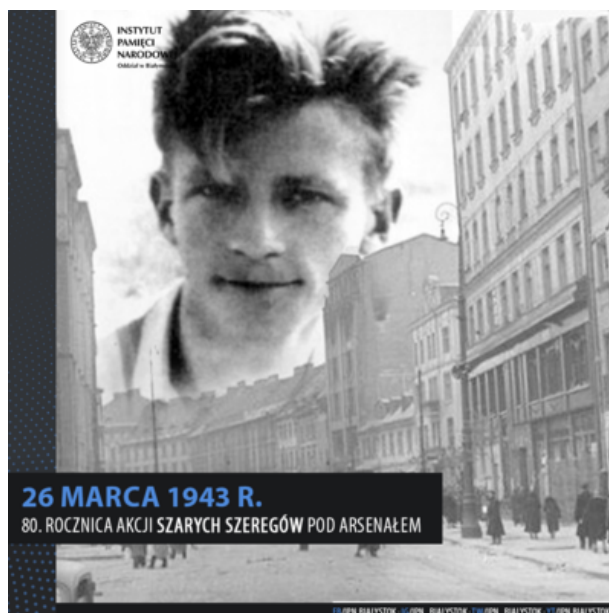
Instytut Pamięci Narodowej - Białystok

<https://bialystok.ipn.gov.pl/pl1/aktualnosci/179946,Rocznica-akcji-Szarych-Szeregow-pod-Arsenalem-kalendarium-26-marca-1943.html>
25.04.2024, 10:44

Rocznica akcji Szarych Szeregów pod Arsenalem - kalendarium - 26 marca 1943

**26 marca 1943 roku odbyła się jedna z najbardziej spektakularnych akcji zbrojnych Grup Szturmowych Szarych Szeregów, opatrzona kryptonimem „Meksyk II”.
przeprowadzona w okupowanej przez Niemców Warszawie, nieopodal Arsenалу, przy zbiegu ulic: Bielańskiej, Długiej i Nalewki.**

Jej głównym celem było odbicie z rąk niemieckiego okupanta, aresztowanego trzy dni wcześniej przez Gestapo, kolegi z konspiracji – podharcmistra Jana Bytnara ps. „Rudy”. Plan brawurowej akcji opracowany został w najdrobniejszych szczegółach przez Tadeusza Zawadzkiego ps. „Zośka”, serdecznego przyjaciela i bezpośrednio przełożonego dowódcy „Rudego”. Po alarmowym sformowaniu dwudziestoosobowej grupy bojowej, jeszcze tego samego dnia, po południu 23 marca, w ramach akcji pod kryptonimem „Meksyk I” zajęto wyznaczone stanowiska obserwacyjno-uderzeniowe, czekając na wydanie rozkazu do rozpoczęcia ataku na więźniarkę przewożącą więźniów z siedziby Gestapo przy al. Szucha na Pawiak. Z braku wymaganej zgody ze strony dowództwa Oddziałów Dyspozycyjnych Kedywu Komendy Głównej AK, przygotowaną akcją niestety odwołano, tłumacząc członkom oddziału brakiem Bytnara w przejeżdżającej obok nich więziennej ciężarówce.

Do wykonania akcji doszło trzy dni później, w piątek, punktualnie o godz. 17.30. Uczestniczyło w niej łącznie 29 osób, podzielonych taktycznie na dwa zgrupowania bojowe: Grupę „Atak” - dowodzoną przez „Zośkę” i Grupę „Ubezpieczenie” Władysława Cieplaka ps. Giewont”. Na rozkaz naczelnika Szarych Szeregów dowództwo nad oddziałem

uderzeniowym oraz przebiegiem działań objął Stanisław Broniewski ps. „Orsza”. W trwającym kilkanaście minut ataku odbito brutalnie zmasakrowanego w czasie gestapowskich przesłuchań „Rudego”, którego stan zdrowia na dawał większych szans na przeżycie. Mimo podjętych prób ratowania jego życia i przewiezienia do Szpitala Wolskiego, zmarł on we wtorek 30 marca, o godz. 16.30. Tego samego zmarł również ciężko ranny podczas akcji - Aleksy Dawidowski ps. „Alek” (odznaczony pośmiertnie przez gen. Stefana Roweckiego Srebrnym Krzyżem Orderu Wojennego Virtuti Militari), a 2 kwietnia Tadeusz Krzyżewicz ps. „Buzdygan”. Z łącznej liczby 29 uczestników ataku niemiecką okupację stolicy przeżyło zaledwie 11 osób.

Szczegółowy opis wydarzeń bojowych tej akcji zawarty został w książce Aleksandra Kamińskiego *Kamienie na szaniec. Opowiadanie o Wojtku i Czarnym* (z 1943 r.), czterokrotnie publikowanych i uzupełnianych opracowaniach wspomnieniowych Stanisława Broniewskiego oraz w trzech projektach filmowych w reżyserii Jerzego Wolena (z 1969 r.) , Jana Łomnickiego (z 1977 r.) i Roberta Glińskiego (z 2014 r.).

Opracował: Marek Gajewski - Oddział Instytutu Pamięci Narodowej w Białymstoku